

Ederfugletælling

ved de bornholmske kyster 2014

Kofod, Mogens T.; Buchmann, Kurt; Lyngs, Peter

Published in:
Natur på Bornholm

Publication date:
2015

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):
Kofod, M. T., Buchmann, K., & Lyngs, P. (2015). Ederfugletælling: ved de bornholmske kyster 2014. *Natur på Bornholm*, 13, 64-67.

2015

Natur på Bornholm

BugBook Publishing

Ederfugletælling

- ved de bornholmske kyster i 2014

Af

Mogens T. Kofod,

Kurt Buchmann

og Peter Lyngs

Nordøstenkuling i maj viste sig i 2014 som en hård herre og årsag til decimering af bestanden af ællinger. De bornholmske ornitologer gennemførte d. 31. maj 2014 den årlige totaloptælling af ederfugle ved de bornholmske kyster. Optællingen gennemførtes ved en stor indsats fra de bornholmske fuglefolk inden for få timer den samme dag. Det er tredje år i træk, at man har haft mulighed for at danne sig et sådant troværdigt billede af hvor mange hunner, hanner og ællinger, der befinder sig ved de bornholmske kyster umiddelbart efter eller i forbindelse med, at ællingerne bevæger sig fra klækningssområdet på Christiansø over Østersøen til Bornholm. Inden optællingsdagen var der

blevet registreret pænt med ederfugle ved kysterne, men uden at man kunne få et samlet billede af bestanden. Et generelt skøn var dog, at overfarten fra Christiansø havde været mild og tilladt et stort antal ællinger at krydse farvandet, hvorfor ornitologerne forventede ved den forestående tælling d. 31. maj 2014 at nå op på mindst det samme antal ællinger som året før.

Kulingens indvirkning på ællingebestanden

I dagene inden optællingen blæste det imidlertid op og det i en sådan grad,

*Fig. 1. Ederfugl på rede.
Foto: Mogens Kofod.*

*Fig. 2 og 3. To ederfugle nyder solnedgangen.
Foto: Tv. Mogens Kofod. Th. Sune Riis.*

at man oplevede en flere dage lang (27. – 28. maj 2014) og vedholdende nordøstenkuling. Den viste sig med stor sandsynlighed at gøre et betragteligt indhug i bestanden af ællinger. Dette kan også udledes af figur 4 og 5. I figur 4 er angivet antallet af ællinger, der menes at have påbegyndt overfarten på farvandet mellem Christiansø og Bornholm i årene 2012 til 2014. Desuden er anført antallet af ællinger optalt ved de bornholmske kyster de samme år og her ud fra er beregnet den formodede overlevelse af ællinger i de pågældende år. I år 2014 er dette tal knap 7%. I 2014 anslog Peter Lyngs således ved sine registreringer på Christiansø, at ikke mindre end 2075 ederfugle rugede på rederne på Ertholmene. Baseret på den gode ynglesucces estimeredes en klækning af 7697 ællinger, hvoraf ca. 6000 påbegyndte turen til Bornholm inden d. 31. maj. De bornholmske fuglefolk optalte d. 31. maj 2014 2144 ederfugle ved de bornholmske kyster, hvoraf voksne hunner udgjorde 1266, hanner 368 og ællinger blot 510. Sidstnævnte tal svarer jo til en reduktion på mere end 91 % i forhold til den del af ællingeproduktionen på Ertholmene, som var taget af sted inden vor optælling. Dette er også det laveste antal ællinger, som er registreret i det fælles optællingsprojekt, som indtil nu har løbet fra 2012. Netop i 2014 vurderes

det, at den kraftige kuling har skylden for tabet af ællingerne. Fuglene fordeltes som tidligere med en dominans på den bornholmske østkyst (Figur 6.). At netop den kraftige blæst, der frembragte en betydelig bølgebevægelse og brænding ved kysterne netop som ællingerne var ankommet, skulle bære ansvaret for den radikale nedgang i antallet af dyr støttes af en yderligere analyse. Selvom den eneste totaloptælling skete d. 31. maj var der nemlig registreringer ved visse kyststrækninger, inden naturen viste tænder. Enkelte lokaliteter blev nemlig optalt umiddelbart inden, blæsten satte ind. Herved kan man danne sig et indtryk af, at der var faktisk var ankommet et betydeligt antal ællinger til Bornholm i maj 2014. Man kan desuden sammenligne nedgangen i antal ællinger på disse lokaliteter i forbindelse med kulingen. I figur 5 vises således, at der på alle lokaliteter er sket en markant nedgang og at tabet af ællinger er sket efter ankomsten til Bornholm, og at tabet af ællinger er sket i kulingperioden.

De tidligere år.

I år 2013 (d. 1. juni) optalte de bornholmske ornitologer i alt 3496 ederfugle ved de bornholmske kyster. Heraf var 1539 hunner, 404 hanner og 1553 ællinger. Det samme år havde Peter Lyngs opgjort produktionen af ederfugle på Christiansø til 5967 klækkede ællinger baseret på 1700 rugende hunner. Det estimeredes også, at 4500 ællinger

Årstal	Ertholmene		Bornholms kyster				Overlevelse af ællinger (%)
	Hunner	Ællinger	Hunner	Hanner	Ællinger	Ederfugle ialt	
2012	1485	5850	847	191	1148	2186	20
2013	1700	5967	1539	404	1553	3496	26
2014	2075	7697 (6000)	1266	368	510	2144	7 (8,5)

Figur 4. Ederfuglebestand og produktion på Ertholmene samt optalt bestand ved de bornholmske kyster 2012 til 2014

Lokalitet	Melsted	Saltuna	Ypnasted	Listed	Svenskehavn	Nexø	Snogebæk
Før kuling	51	116	43	80	75	22	43
Efter kuling	11	0	10	27	53	2	29
Reduktion i antal	40	116	33	53	22	20	14
Reduktion (%)	78	100	76	66	29	90	32

Figur 5. Optælling af ællinger på udvalgte lokaliteter umiddelbart før og efter nordøstenkuling, som blæste d. 27. og 28. maj 2014.

var taget af sted til Bornholm inden optællingsdagen, hvilket indikerede at omkring 66% var gået tabt i løbet af overfarten (Natur på Bornholm 2013, s. 14-17).

I 2012 (d. 2. og 3. juni) optaltes også alle ederfuglene ved de bornholmske kyster. I alt registreredes 2749 ederfugle, ællingerne udgjorde 1148 heraf, 847 hunner og blot 191 hanner (Natur på Bornholm 2013, s. 14-17). Produktionen på Christiansø netop i 2012 er baseret på et estimat, idet der ikke blev gennemført den traditionelle optælling, men skønnet angives til omkring 1485 rugende hunner og 5850 ællinger for året 2012, som svarer til 2011 optællingen (Natur på Bornholm 2012, s. 50-53). Overlevelsen fra klækning til etablering ved Bornholm var i 2012 altså omkring 20 %.

Begrænsende faktorer

Man har opstillet en række hypoteser om, hvorfor bestanden af ederfugle i perioder rammes af en betragtelig nedgang. Manglende fødeudbud, sult, miljøgifte, sygdomme (virus, bakterier og

parasitter), samt predation fra diverse arter af rovdyr såsom sølvmåger spiller ind, og der foreligger evidens for, at alle disse faktorer har en indflydelse. Vore optællinger i 2014 har desuden vist, at kraftig vind med tilhørende bølgebevægelse og brænding ved de bornholmske kyster kan slå mange ællinger ihjel.

Hvor stor er produktionen af ederfugle-ællinger på Bornholm

Optælling af ederfugle ved de bornholmske kyster fortæller jo intet om, hvorfra de er kommet. Vi antager at langt størsteparten af ællinger optalt ved vore kyster har taget turen fra Christiansø til Bornholm, men der vides at foregå en egenproduktion ved vore kyster, som tidligere dokumenteret ved fotos af reder (se Natur på Bornholm 2011). Et estimat angiver at måske 100 hunner ruger på Bornholm. I 2014 så man ællinger allerede d. 29. april ved Randkløve, d. 5. maj ved Snogebæk og d. 7. maj

ved Dueodde. Det kan dog nævnes, at de første ællinger sås på vandet ved Christiansø allerede d. 18. april 2014, hvorfor man således ikke kan konkludere, at de først observerede ællinger ved Bornholm er lokal produktion.

Fortsatte tællinger i 2015

Der eksisterer naturligvis en række fejlkilder og usikkerheder ved feltoptællinger af fugle. Især kan vejr og vind på den valgte optællingsdag være mindre optimal og forhindre, at man får alle fugle talt. D. 31. maj 2014 viste sig dog at være et ret godt valg. På nordøstkysten var der relativt vindstille eller læ, og der var fin sigt. Vore fælles optællinger af ederfugle har nu stået på i tre år, og aktiviteten har vist sig som et vigtigt værktøj, der kan bruges ved fremtidige analyser af fuglenes biologi. Det har dog også vist, at flittige optællinger både før og efter den fælles indsats kan være et særdeles værdifuldt supplement til de store fællesindsatser. Vi mangler også stadig en konkret optælling af reder samt æl-

lingeproduktion på Bornholm, hvilket kunne være et ambitiøst ekstramål for 2015. Vi ser derfor frem til fornyede optællinger og studier i 2015.

Deltagere i Kystfugletælling 31. maj 2014

Else Stefin, Thomas Christensen, Ole Leegaard Jensen, Jonas Halberg, Richard H. Ipsen, Mogens T. Kofod, Sune Riis Sørensen, Anders Holm Hartmann, Jens Christensen, My Størup, Lene Pedersen, Kurt Pedersen, Vebse F. Madsen, Søren Koch Andersen, Evy Finne Nielsen, Lene Hjorth, Niels Erik Johansen, Christian Lau, Morten Schwennesen, Per Clausen Pedersen, Peter Boesen, Kell Olsen, Kåre Kristiansen, Karsten Rasmussen, Annette B. Olesen, Carsten Andersen, Helge Clausen, Flemming Mortensen, Erik Jensen, Jens Lund Hansen, Søren Møller, Erik Sand, Hanne Tøttrup, David Nestved, Jan Riis Hansen, Merete Mortensen, Claus Gjerrild, Bente Frederiksen, Kurt Buchmann.

Figur 6. Fordeling af hunner, hanner og ællinger i 2014.

